

Jens Væver som fisker

En fortælling af Finn W. Mosegaard

1822—1836

Der findes ingen beskrivelser af Jens's barndom, men fortællinger fra hans samtid giver en række billeder, som også kunne passe på ham og hans barndom.

Jens Væver er flasket op med fiskeriet. Overalt på det lille husmandssted kan man finde fiskegrej. Der er tovværk. Der er nedgarn, der hænger til tørre for at blive repareret.

Det er i foråret 1827. Jens blev 4 år lige før jul. Han er en lille sej dreng. Han må nu komme med sin far og onkel på fiskeri. Det er det bedste, han ved. Der er ikke noget bedre end at være nede på stranden sammen med de andre fiskere og deres drenge. Hjælpe til med det, man nu kan klare, men ellers lege.

Endnu bedre er det, når de sejler ud, og Jens ligger på maven oppe i forstavnen og kigger ned i vand. Det er noget helt for sig. Der er meget at se, og det er en helt anden og spændende verden, der åbner sig.

Nogen af de ældre drenge kan ikke være på stranden så meget, som Jens kan. De skal også gå i skole.

I 1814 gennemførte man i Danmark en skolelov, som bestemte, at alle børn i hele landet skulle have syv års gratis undervisning. Skolen bestod af to klasser. Nederste klasse for 7—10 årige børn og øverste klasse for de 11—14 årige. Loven sagde, at børnene på landet skulle gå i skole tre hele dage om ugen, men rundt omkring i landet så man forskellige variationer.

Et sted på Skive-egnen var der i vinterhalvåret (fra oktober til maj) undervisning i 3-4 timer på alle hverdage. I sommerhalvåret (fra maj til oktober) var der undervisning onsdag og lørdag. Mange skoler i Limfjordsområdet var lukkede i april og maj, fordi både store og små skulle hjælpe til ved sildefiskeriet. I august og september blev undervisningen også sløjftet, fordi alle skulle hjælpe til ved høsten.

Jens Væver begyndte i skolen i 1829, men det var nok først i oktober måned, at han for alvor skulle gå i skole.

Børnene var en vigtig arbejdskraft. Selv de yngste børn kunne bidrage både ved landbruget og fiskeriet.

Jens deltager tidligt i det daglige arbejde på husmandsstedet. Det er et såkaldt fiskerlandbrug, hvor både agerbruget og fiskeriet er vigtige for at overleve.

Fiskere på stranden ved Thisted

Jens deltager i arbejdet på husmandsstedet. Her er de i gang med klargøring af fiskerredskaber.

Foto fra filmoptagelsen. Sommer 2011.

En tidlig morgen i august 1829. Jens, der er 6 år gammel, vågner ved at hanen i hønse-gården galer. Han kan se de første solstråler. Det bliver nok igen en varm dag. I går høstede de på deres egen mark, og han er stadig træt i arme og ben. I dag skal han med faderen og onklen på fjorden og hjælpe med fiskeriet. Det er det bedste han ved. Der er ikke noget bedre end at være med på fjorden, ro, sætte net ud og hale ind. Det er altid spændende at se, hvor mange fisk, der er i nettet.

Efter davren (morgenmaden) er Jens klar. Hans far og onklen står og snakker på gårdspladsen om, hvordan de skal fiske i dag. Det store landdragningsvod er de ikke folk nok til, fordi så mange høster enten hos sig selv eller hos en af bønderne i Krejbjerg.

De bliver enige om at sætte et nedgarn ud for Ny Mølle og senere på dagen prøve at glibe ål ved Hjortholm.

De finder nettet, og smider de redskaber, de skal have med, på trillebøren. Hans mor kommer ud med madtønnen og den store ølflaske.

Så er de på vej til Nymølle, hvor deres jolle ligger. Hans far kører med den fuldtastede trillebør og hans onkel har noget tovværk over skulderen.

Der er omkring 4 km at gå. Selvom Jens ikke er stor af sin alder, er de ca. 4 km ikke noget at snakke om.

Der er også et par andre Krejbjerg-fiskere på stranden. Jens kan høre de voksne snakke om, at det er ved at stå skidt til med fiskeriet.

Siden Vesterhavet for 4 år siden lavede et hul i Aggertange ude mod vest, er der strømmet saltvand ind i fjorden. Mange af de fisk, de tidligere har kunnet fange, er væk. De fleste er døde og skyllet op på stranden. Der er ikke så meget at fange mere. En af fiskerne fortæller, at de for et par dage siden, da de røgtede deres bundgarn, som står inderst i Lysen Bredning lige ud for heden, kun fik et par ål. Ellers var der kun døde fisk, brandmænd og vandmænd.

De lægger alt deres grej i jollen og skubber den ud fra stranden. Jens ligger oppe i forstavnen og kikker ned i vandet.

Vandet er klart, og der er mange spændende ting at se.

Da de er kommet ud, hvor de vil sætte deres garn, skal Jens ro, mens de voksne sætter deres nedgarn.

Bundgarn ved Limfjorden

Nedgarn til bundfiskeri.
Tegning: Finn W. Mosegaard

I morgen tidlig skal de ud for at røgte garnene, og det bliver spændende at se, hvad der er i dem. De trækker deres jolle godt op på stranden og binder den fast til en pæl, de har slået i. De begiver sig mod Lysen Bredning. Den hurtigste vej går i kanten af heden forbi de to Svejnhøje og ud til fjorden. Resten af vejen til Hjortholm går de på stranden. Ude på Hjortholm har de lavet et lille halvtag. Her ligger deres glibeudstyr. En glibe og to krøjer. Inden de går i gang med at glibe, spiser de deres mad og får en tår øl til.

Jens's far tager gliben og hans onkel krøjen. Jens får et net, der er lavet som en lille pose med et stykke tov, så han kan have den over skulderen. Ved Hjortholm er der mange pletter med ålegræs. Her vil ålen gerne gemme sig. De går ud, så de står i vand til livet. Jens's far stiller sig på den ene side af en plet med ålegræs, og hans onkel går tværs igennem samtidig med at han støder krøjen ned og skræmmer ålene hen mod gliben. Jens står ved siden af sin far og er klar til at få ål i sin netpose. To ål farer ind i gliben, og hans far løfter den op for at de ikke skal smutte ud. Han tager dem og lægger dem ned i den netpose, Jens har. Ålene kildrer, når de snor sig rundt, men han tænker mest på, at i aften står den nok på stegte ål. Det kan han godt lide. De gliber resten af eftermiddagen, og de får god fangst. De fanger så mange ål, at de både har til deres egen aftensmad og til at sælge til folk i Krejbjerg.

Næste morgen er Jens igen tidligt oppe, meget tidligt. Lidt før solen. I morgentusmørket går han, faderen og onklen til Ny Mølle. De ror ud og røgter deres garn. Ud over en ørred var der nogle døde helt.

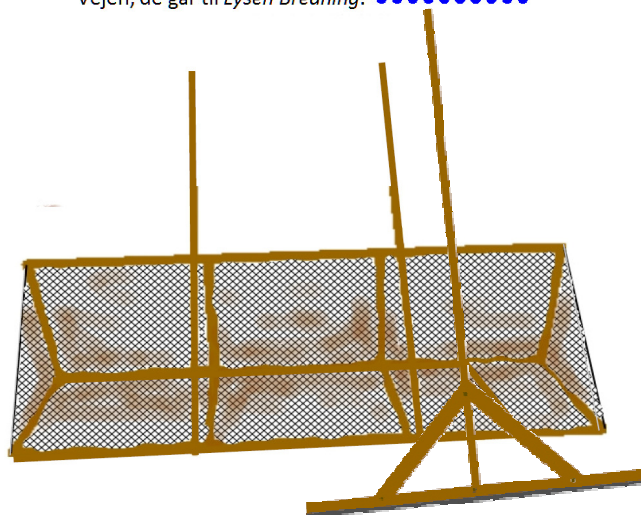
De voksne snakker om, at det er ikke, som før havet brød igennem ved Agger og om, hvornår der mon vil være noget at fange igen.

De næste år tjener Jens på en gård i Krejbjerg samtidig med at han går i skole. Fiskeriet kan man ikke leve af. Man kan knap få føden. Alligevel prøver de hele tiden. Han fisker sammen med sin far og sin onkel. Ind imellem forsøger han og et par kammerater at fange noget. Lidt bliver det til!

Vejen, de går til Ny Mølle: ●●●●●●●●●●

Vejen, de går til Lysen Bredning: ●●●●●●●●●●

En glib med krøje

Tegning: Finn W. Mosegaard

To mænd gliber i Limfjorden
Samtidig tegning